

KLUB MLADÝCH DIVÁKŮ

Klub mladých diváků

Víc než jen vstupenka
do divadla

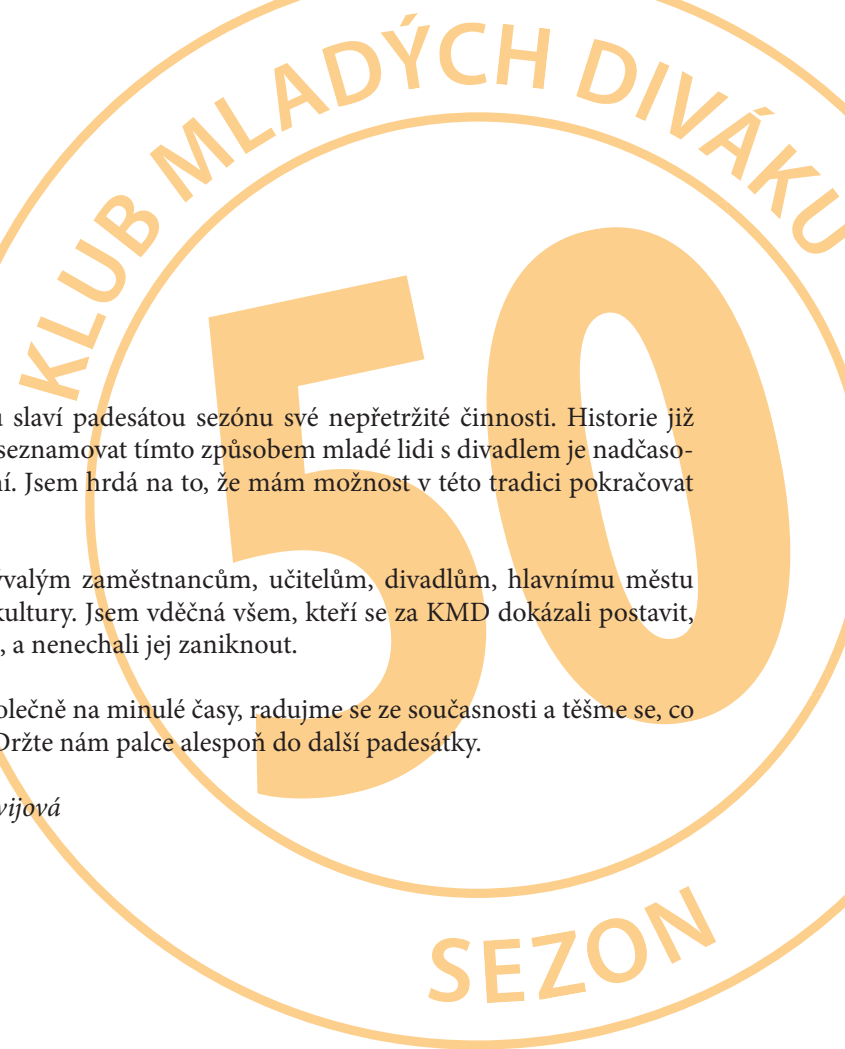
Věnováno Haně Žárské

Klub mladých diváků slaví padesátou sezónu své nepřetržité činnosti. Historie již ukázala, že myšlenka seznamovat tímto způsobem mladé lidi s divadlem je nadčasová a v Evropě unikátní. Jsem hrdá na to, že mám možnost v této tradici pokračovat a dále ji rozvíjet.

Dík patří zejména bývalým zaměstnancům, učitelům, divadlům, hlavnímu městu Praze i Ministerstvu kultury. Jsem vděčná všem, kteří se za KMD dokázali postavit, kdykoliv to bylo třeba, a nenechali jej zaniknout.

Zavzpomínejme si společně na minulé časy, radujme se ze současnosti a těšme se, co přinese budoucnost. Držte nám palce alespoň do další padesátky.

*Lea Procházková Matvijová
vedoucí KMD*

► Obsah

►	KMD je víc než jen vstupenka do divadla	4
	Hlavní činnost	6
	Novinky 50. sezony	11
	Cíle do budoucna	18
►	Historie	20
	Léta šedesátá	20
	Z historie KMD	21
►	KMD očima...	30
	KMD očima pedagogů	31
	KMD očima studentů	38
	KMD očima divadel	42
►	Divadelní minimum	47
	Zrod divadelní inscenace	48
	Divadelní profese	53
	Divadelní názvosloví a slang	55
	Divadelní etiketa	64

► Klub mladých diváků víc než vstupenka do divadla

V životě mladého člověka může umění a kultura hrát významnou roli a najde-li si k nim ve správném věku cestu, neztratí ji ani v pozdějších letech. Divadelní umění dokáže mladým divákům nabídnout bezprostřední zážitek, s jakým se těžko potkají někde jinde. Ve smyslu citovém i výchovném pomáhá rozvíjet fantazii a představuje také zábavnou formu vzdělání. Právě z vědomí všech těchto kladů divadelního umění vznikl Klub mladých diváků (KMD).

KMD je jedinou institucí v České republice, která na základě spolupráce s pedagogy nabízí žákům 2. stupně základních škol a studentům středních škol divadelní představení. Formou abonmá neboli předplatného jim za výhodné ceny zprostředkuje návštěvy pražských divadel.

Klub mladých diváků je od nepaměti založen na principu dobrovolnosti. Žáci a studenti navštěvují divadelní představení v rámci svého volného času, nikoliv v době školní výuky. Klub však není určen pouze pro školní kolektivy. Zapojit se do něj mohou například i dětské domovy, domovy mládeže, internáty či skautské skupiny.

Dodnes nevíme, zda původní název zněl Klub mladých diváků či Klub mladého diváka. V dobových materiálech se objevují názvy oba. Rozhodli jsme se pro variantu Klub mladých diváků.

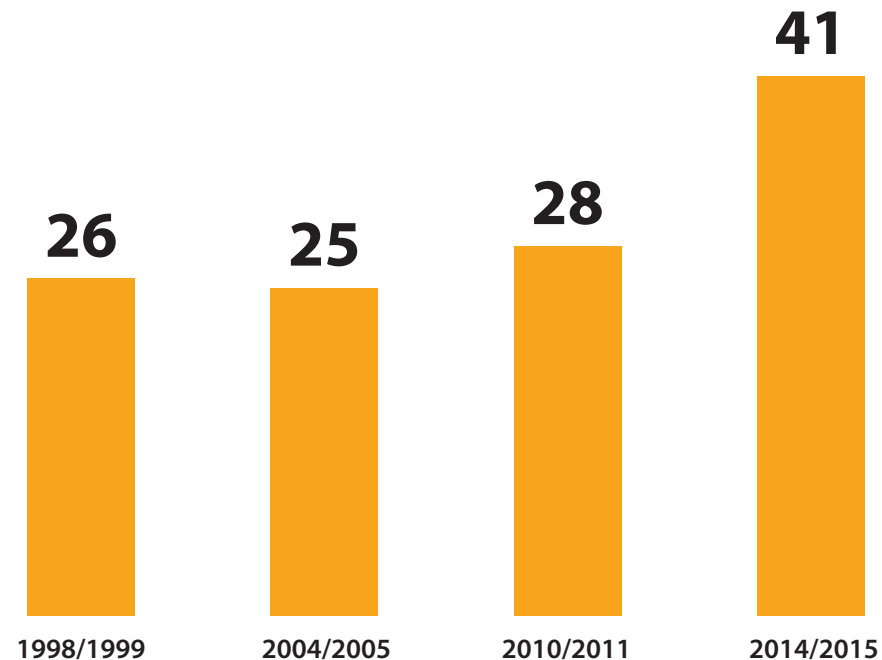
V sezóně 2014/2015 bylo členy KMD 12 477 studentů a 619 pedagogů. Ročně prodá rukama KMD přes 63 tisíc vstupenek.

V současné době spolupracuje Klub mladých diváků prakticky se všemi pražskými divadly, která mají pravidelný repertoár. KMD se snaží především o výběr toho nejlepšího z divadelního světa a o pestrost nabízených titulů. Vybírá z nabídky nejen kamenných divadel, ale neopomíná ani menší scény, včetně nově vzniklých a experimentálních souborů. Počet divadel, s nimiž KMD spolupracuje, se za posledních pět let zvýšil o více než třetinu na současných 41 subjektů.

Divadla a soubory, se kterými KMD spolupracuje v sezóně 2014/2015

Alfred ve dvoře • Činoherní klub • Divadlo D21 • Dejvické divadlo • DISK – Divadelní studio AMU • Divadlo Archa • Divadlo Aqualung • Divadlo Broadway • Divadlo Hybernia – Musical Production • Divadlo Katarze • Divadlo Komedie • Divadlo Minor • Divadlo Na Fidlovačce • Divadlo na Vinohradech • Divadlo Na zábradlí • Divadlo NoD • Divadlo Palace • Divadlo pod Palmovkou • Divadlo Ponec – Tanec Praha • Divadlo S + H • Divadlo TEĎ • Divadlo Troníček – Komorní činohra • Divadlo v Celetné – Kašpar • Divadlo v Dlouhé • Divadlo v Řeznické • Divadlo Viola • Farma v jeskyni • FOK – Symfonický orchestr hl. m. Prahy • Geisslers Hofcomoeidianten • Hudební divadlo Karlín • La Fabrika • Městská divadla pražská – ABC, Rokoko • Národní divadlo – ND, Stavovské divadlo, Státní opera, Nová scéna • Partida • Pixa-pro • Pražský komorní balet • Studio Dva • Studio Hrdinů • Studio Ypsilon • Švandovo divadlo • Veselé skoky

Počet divadel a souborů, se kterými KMD spolupracuje

Tradičně členové KMD navštěvovali činoherní a baletní představení a některé muzikálové produkce. Od sezóny 2013/2014 mají nově možnost navštívit také operu v Národním divadle, koncerty FOK v Obecním domě a taneční produkce, např. Pražský komorní balet či představení tzv. nového cirkusu v divadle La Fabrika nebo divadle Ponoc. Nabídka se navíc stále mění a rozšiřuje.

Mezi nabízená představení KMD zařazuje také tzv. „Inscenace náročného diváka“. Jedná se o alternativní představení, která jsou svou délkou či náročností tématu vhodná spíše pro starší studenty, kteří již patří mezi zkušenější diváky, mají jistou divadelní praxi a dokáží tato představení ocenit.

J. Pokorná a M. Táborský v inscenaci 407 gramů z Bohumila Hrabala

Co všechno KMD pro své členy zajišťuje

- Vybere vhodné tituly pro žáky a studenty podle věkových kategorií
- Organizuje odpolední představení v době, kdy divadla běžně nehrají
- Rezervuje vstupenky ještě před zahájením předprodeje pro veřejnost
- Domluví speciální ceny představení pro své členy
- Zašle vstupenky doporučenou poštou do vlastních rukou
- Informuje o každém představení: popis, obsazení, délka
- Nabízí workshopy, prohlídky divadel a diskuse s tvůrci k vybraným inscenacím
- Škola obdrží bezplatně vstupenky pro doprovod dle počtu přihlášených žáků
- Vychází maximálně vstříc požadavkům svých členů

Přihlásit lze minimálně 10 členů. KMD rozlišuje následující typy členství:

Základní školy (13–16 let): skupina A navštíví 4 představení za rok

Střední školy (16–21 let): skupina C navštíví 6 představení za rok

Střední školy (16–21 let): skupina D navštíví 3 představení za rok
(pouze pro mimopražské školy z důvodů vysokých nákladů za dopravu)

Od roku 2014 připravil KMD pro své členy exkluzivně tyto aktivity nad rámec pouhé návštěvy divadelních představení

K některým titulům mají členové KMD nově možnost navštívit zákulisí divadla, besedy s tvůrci či divadelní dílny, které se v poslední době setkávají s velkým ohlasem.

Workshopy pro studenty v Divadle D21 a Divadle Ponec

Po návštěvě vybraných odpoledních představení v Divadle D21 jsou žáci ZŠ rozděleni do čtyř skupin, které se postupně vystřídají u následujících aktivit: vyplní pracovní listy k inscenaci, vyzkouší si jimi zvolené kostýmy, zkusí si, jak se cítí na jevišti herec, a otestují světelný pult, osvětlovací techniku a změny atmosféry v sále pomocí různých typů světel. Ředitelka Divadla D21 je seznámí s historií divadla a následně zodpoví jakékoli dotazy.

V Divadle Ponec mají po zhlédnutí odpoledního představení Pražského komorního baletu žáci ZŠ možnost setkat se přímo s tanečníky. Jeden z nich se stává jejich průvodcem. Nejprve jim poskytne obecný úvod k představení i baletnímu žánru. Poté je postupně provede celým představením. Žáci sami mohou jednotlivé postavy ztvárnit přímo na pódiu pod vedením profesionálních tanečníků.

Prohlídky zákulisí v Divadle v Dlouhé, ABC a Minor

Prohlídky divadel umožňují návštěvníkům proniknout na místa, která jsou běžnému divákovi skryta, nasát skutečnou divadelní atmosféru, projít šatnou, kde se na představení připravují jejich oblíbení herci a seznámit se i s technickým zázemím konkrétních divadel.

Prohlídky zákulisí lákají děti i dospělé (zde v rámci festivalu Dítě v Dlouhé)

Lektorka Linda Šilarová vede dílny pro učitele ve zkušebně Divadla v Dlouhé

Moderované diskuse v Obecním domě, divadlech Ponec, Minor, Troníček a D21

Některá divadelní představení si zaslouží diskusi či osvětlení, které může mladým divákům pomoci lépe pochopit danou inscenaci a proniknout do tajů divadelního jazyka. V Divadle Minor je hlavní snahou seznámit diváky s historickými okolnostmi představení Hon na jednorožce – 50. léta 20. století v ČSSR. U baletních a koncertních produkcí se studenti mají možnost seznámit s pro ně novým divadelním žánrem. V Divadle Troníček mají možnost poznat autorku hry a klást zajímavé dotazy. V Divadle D21 se mohou diváci dozvědět něco o způsobu ztvárnění, divadelních prostředcích i režijním záměru dané divadelní inscenace. Vždy se snažíme, aby se žádný student či žák necítil nucen klást otázky. Vždy je zde osoba moderátora, který diskusi uvede i zakončí.

Workshopy pro učitele v Divadle v Dlouhé

Snažíme se vycházet vstříc také učitelům, aby načerpali inspiraci pro práci se svými studenty. Nabízíme workshopy spojené s návštěvou konkrétního divadelního představení. KMD zprostředkuje učitelům možnost vstoupit do divadla jako herec, seřadit se a diskutovat s tvůrci dané inscenace. Doposud proběhly dva tematické večery k představením Vlčí jáma a 407gramů z Bohumila Hrabala.

Do budoucna plánujeme odpolední setkání s učiteli společně s naší lektorkou, kdy bude dostatek času vyzkoušet si praktická cvičení na téma, jak je možné zapojit návštěvu divadelního představení do výuky a jak naučit studenty přemýšlet o divadelní inscenaci a jejím zpracování.

Dobově laděný workshop k inscenaci 407 gramů z Bohumila Hrabala

Herci V. Lazorčáková, M. Hanuš a F. Cíl s účastníky hrabalovského programu

Klub mladých diváků má již padesátiletou tradici a překonal i nejisté období po roce 1989. Doba potvrdila, že tento koncept funguje.

Hlavní cíle do budoucna

- Udržet a rozšířit členskou základnu. Je všeobecným trendem, že mladší děti o divadlo ztrácí zájem a dávají přednost jiným formám trávení volného času, a to zejména u počítače.
- Rozšíření nabídky divadelních titulů i divadel, aby bylo opravdu z čeho vybírat.
- Další prohloubení komunikace s pedagogy i jednotlivými divadly. Nespoléhat se jen na pasivní členství, ale aktivně vyhledávat zpětnou vazbu a reagovat na podněty všech členů.
- Rozšíření aktivit nad rámec zhlédnutí divadelního představení, jako jsou prohlídky divadla, diskuse s umělci, divadelní dílny, atd.

Vize KMD tedy je: „Minimálně dalších padesát let plné hlediště spokojených mladých diváků i pedagogů.“

Přijďte se seznámit s pražskými divadly! Pohodlně se usadte a užijte si své oblíbené herce naživo v dramatech klasických i netradičně zpracovaných, na velkých i malých scénách. Vyberte si z pestré nabídky všech divadelních žánrů.

Monika Blahová, Lea Procházková Matvijová a Tereza Dundová (KMD 2015)

Historie

Léta šedesátá

„Zlatá šedesátá“ byla dobou závanu svobody a zrodu mnoha kulturních počinů, z kterých žijeme či na ně vzpomínáme do současnosti. Na všech stranách tehdy vznikalo něco mimo rámec schváleného umění. Ovzduší bylo nabito chutí mladých dělat něco nového, svého, co nebylo nařízeno seshora. Byla to opojná i bouřlivá doba, zrození československé filmové nové vlny, stvoření slavných inscenací a vzniku nových divadelních scén.

A v roce 1964 se zrodil také Klub mladých diváků, jehož činnost podporovala i ve stejné době vznikající divadla malých scén (Semafor, Studio Ypsilon, Divadlo Viola, Činoherní klub aj.).

Z historie KMD

Klub mladých diváků vznikl v roce 1964 pod záštitou tehdejšího Národního výboru hlavního města Prahy při Filmovém klubu. Později KMD fungoval v rámci Pražského kulturního střediska. V roce 1992 se připojil k Divadlu pod Palmovkou. Od roku 2003 až dodnes působí pod hlavičkou Divadla v Dlouhé.

V první sezóně (1964/65) měl KMD 4 241 členů. Zájem rapidně narůstal a v druhé sezóně (1965/66) to již bylo přes 14 000. Počty se zvýšily i v následujícím období (1966/67) na 16 637 členů.

Klub mladých diváků nabízel svým členům možnost navštívit kromě divadel i kino. Z dokumentu ze sezóny 1966/67 je patrné, že zájem o divadla byl několikanásobně vyšší než o kina. Počet vstupenek do divadel byl 114 570 ks a do kin 5 458 ks – tj. více než dvacetkrát méně. V sezóně 1966/67 se poprvé mohli stát členy Klubu i vysokoškoláci. Ti ale výhod členství využívali sporadicky.

Nabídka divadel v druhé polovině šedesátých let byla velmi bohatá. Přes velká klasická divadla až po mladé a experimentální scény: Národní divadlo, Divadlo na Vinohradech, Divadlo Karlín, Divadlo ABC, Divadlo v Nuslích, Komorní divadlo, Realistické divadlo, Divadlo E. F. Buriana, Divadlo za branou, Laterna magika, Komedie, Divadlo Jiřího Wolker, Disk, Činoherní klub, divadelní studio Maringotka, Divadlo S. K. Neumanna, Viola, Studio Ypsilon a další. Po roce 1968 se nastalé politické změny projeví i v nabídce divadelních představení KMD. Pro každou sezónu byl vypracován jasný dramaturgický plán, který zohledňoval ideologickou poplatnost své doby.

Klub za dobu své existence vystřídal několik působišť, sídlil např. v Malostranské besedě či Obecním domě, kde fungoval pod záštitou Pražského kulturního střediska (PKS). V dynamických 90. letech proběhla v PKS reorganizace a pro KMD vyvstala zásadní existenční otázka. Klubu hrozil zánik, přestože v sezóně 1989/90 měl 25 000 žáků a studentů převážně z Prahy a Středočeského kraje. KMD svou existenci obhájil díky tehdejší vedoucí Haně Žárské, podpoře pedagogů-důvěrníků KMD, vstřícnosti Ministerstva kultury a Magistrátu hl. m. Prahy.

Citujme z dopisu Hany Žárské primátorovi hl. m. Prahy Jaroslavu Kořánovi ze dne 1. 2. 1990: „Vedení divadel jednoznačně kladně přijímají spolupráci s KMD, vítají návštěvy mladých lidí a považují je za základ své návštěvnosti v budoucnu i přesto, že členům KMD poskytují slevy ve výši 20–50 %. Rovněž na školách byla formou ankety prověřována smysluplnost KMD, která prokázala nejen souhlas s jeho činností, ale přímo požadavek zachovat tuto dobrovolnou organizaci, jejímž prostřednictvím je umožněno mladým lidem hodnotně trávit volný čas a zároveň je vychovávat ke všemu krásnému a cennému, co život mladému člověku v této oblasti kulturního dění poskytuje.“

Klub hledal možnost začlenit se pod jinou kulturní instituci. V roce 1992 získal nové sídlo v Divadle pod Palmovkou vedeném Petrem Kracikem. V roce 2002 bylo při velké povodni divadlo zaplaveno a zničen byl i archiv KMD. Zamýšlená transformace Divadla pod Palmovkou vedla k tomu, že se Klub po deseti letech opět stěhoval. Od léta 2003 působí pod hlavičkou Divadla v Dlouhé, které vytváří KMD skvělé zázemí až dodnes.

Klub mladých diváků je podporován z dotace Magistrátu hl. města Prahy, za což moc děkujeme.

*Sekretariát
ministerstva kultury ČSR*

V Praze dne 28. února 1990
Č.j.: 452/90-SM

Vážená paní,

byl jsem pověřen ministrem kultury ČSR, abych odpověděl na Váš dopis z počátku února t.r., v němž jste jej upozornila na současnou situaci v činnosti Klubu mladých diváků.

Odborné útvary ministerstva kultury ČSR, jímž byla Vaše informace postoupena k vyjádření, doporučily panu ministrovi, aby podpořil další činnost KMD u primátora hlavního města Prahy tak, aby i nadále byl klub finančně dotován, a tak podporována jeho záslužná činnost mezi pražskými dětmi a mládeží.

Děkuji Vám, vážená paní, jménem pana ministra za podnětný dopis.

S přátelským pozdravem

Dr. J. Kalut
PhDr. Jindřich K a b á t
ředitel sekretariátu

Vážená paní
PhDr. Hana Ž á r s k á
vedoucí oddělení KMD

Malostranské nám. 21
P r a h a 1

Ze vzpomínek profesora Hladíka

Když jsem 1. září 1964 nastoupil jako středoškolský profesor českého jazyka na Střední zdravotnickou školu v Praze 1, Alšovo nábřeží 6, netušil jsem, že zanedlouho po svém příchodu budu svědkem záslužného činu pana Novotného a jeho paní. Přišli totiž s myšlenkou založit v Praze Klub mladých diváků – KMD – s jasným záměrem a cílem vytvořit a vychovat pro pražská divadla velké a stále se početně rozrůstající divácké zázemí z mladých lidí, studentů středních a žáků základních škol.

Na naši školu přišli dělat v říjnu 1964 nábor členů do KMD takoví velikáni, jako byl Jan Werich a Miroslav Horníček spolu s panem Novotným a jeho paní. Tehdy se asi hodinové besedy v učebně číslo 34 zúčastnilo 150 žáků. Vtipné historky obou slavných herců a vysvětlení záměru a cíle KMD panem Novotným přivedlo na naší škole do řad členů v prvním roce existence KMD celkem 30 žáků.

Ředitelka školy profesorka Věra Šefrnová měla rovněž aprobaci český jazyk a rozhodla slovy: „Pane kolego, jste mladý a na naší škole plné žen jeden z mála mužů, proto budete dělat referenta Klubu mladých diváků vy.“ A bylo vystaráno. Tenkrát se o rozhodnutí ředitelky příliš nediskutovalo. Navíc jsem měl divadlo upřímně rád. Ani ve snu mě tehdy nenapadlo, že povedu KMD na SZŠ 44 let a za mého působení bude členy KMD 16 000 studentů školy. Během příštích let se členská základna na škole velmi rychle rozšířila. Tehdy jsem učil díky přesčasovým hodinám dokonce ve 13 třídách a tak jsem často přesvědčil takřka celé třídy děvčat. Navíc platit za 10 představení ročně jen 80 Kčs bylo v podstatě zadarmo.

V 70.–80. letech bylo pravidelně členy KMD na naší škole 400–550 studentů ročně. Bylo to také díky mé dohodě s vedením KMD. Nechal jsem samotné žáky vybírat jed-

notlivá představení z programové nabídky. Bylo to sice pracnější, ale žáci této praxe bohatě využívali. Na jiných školách vybírali představení referenti – profesori, kteří se o KMD na škole starali.

Byla to doba slavných inscenací a vzniku mnoha nyní oblíbených divadel. Na náborové besedě na naší škole byli i režisér Jan Kačer, herci Nina Divíšková, František Husák aj., kteří v té době v Praze po příchodu z Ostravy zakládali Činoherní klub.

Myšlenka vychovat si diváky již od dospívání vznikla mezi herci. Bylo to v době, kdy mladý člověk mnoho lákadel v podobě televize, internetu, facebooku aj. neměl. Mnohé žákyně i žáci při pomaturitních srazích proto ještě i po letech vzpomínají na KMD organizovaný na naší škole s láskou a nostalgií. Stali se z nich nejen pravidelní návštěvníci divadla, ale k lásce k divadlu vedou i své děti. V tom je nehynoucí zásluha a úloha KMD.

Mgr. Vladimír Hladík, SZŠ a VOŠZ Praha 1, Alšovo nábřeží 6

Dobové hodnocení sezóny 1966/67

Uplynulá třetí sezona KMD zaznamenala opět zvýšený zájem žáků o členství, který se nejvíce projevil u skupin 6.–8. tř. ZDŠ (hlavně ve Středočeském kraji) a dále pak u 9. tř. ZDŠ v Praze. Toto zvýšení stavu členstva je logickým výsledkem působení dobrého přístupu žáků k div. umění předcházející sezóny, i když zde nesmíme zapomínat na obětavost učitelského sboru.

Největším problémem mimopražských škol je doprava, která značně ztěžuje návštěvu cyklu a dále pak účast na představeních podstatně zdražuje.

Zůstává stálým otevřeným problémem najít způsob, jak těmto členům tyto dvě základní skutečnosti když ne odstranit, tedy zmírnit.

V dalších sezonách musí KMD vyřešit dvě otázky, které mají podle mého soudu značný vliv na činnost KMD:

a/ najít cestu, jak snížit členský poplatek

b/najít způsob, jak finančně odměnit důvěrníky na školách

Velkým zázemím dále zůstávají mimopražské školy a v Praze hlavně vysokoškoláci, kteří ve své první členské sezoně využívali výhod členství velmi sporadicky.

Odb. střediska a učiliště, která mají o členství zájem, jsou často značně omezována malým přísunem finančních zdrojů od závodů. Je třeba i nadále se snažit, aby tato střediska působila na své žáky, kteří by si hradili část předplatného, k čemuž u některých středisek již dochází.

Činnost třetí sezony, která byla ovlivněna přestěhováním, i mou nemocí, nemohla splnit všechny cíle, které si předsevzala. Neuskutečnily se besedy členů s umělci, a když, tak minimálně. Velmi sporadicky se KMD zapojil do promítání archivních filmů, Zpravodaj vycházel proti plánu v polovičním množství, nebyly vydány legitimace.

Nepodařilo se rovněž dodržet nabídnuté tituly a náhradní hry, i když umělecky a výchovně hodnotné, nebyly členstvem přijímány bez výhrad.

Další naší chybou bylo, že poslední představení cyklu byla uskutečňována – často pro nepochopení divadel – buď o sudých sobotách, nebo až v červnu, kdy školy často pro časovou tíseň ohlášená představení odmítaly.

Těchto chyb je nutno se v další sezoně vyvarovat a stanovit si jen takové cíle, které mohou být v daných podmínkách splněny. Nikdo není více kritický než mládí.

Věřím, že pracovníci KMD se v další, již IV. sezoně s těmito problémy vypořádají daleko odpovědněji, než bylo v uplynulých sezonách.

V Praze dne 15. 7. 1967

Jak to bylo v Besedě – ze vzpomínek bývalé zaměstnankyně KMD

Mám-li vzpomínat na svoje působení v Klubu mladých diváků, pak trochu lovím v paměti. Už je to „pár let“ zpátky, období 1985 až 1990. Moje pedagogické vzdělání v oboru čeština-francouzština mi umožňovalo uplatnění nejen v oblasti školství, a tak jsem prošla různými zaměstnáními, ale období, které jsem strávila v Klubu mladých diváků, patří mezi ty nejlepší.

Především místo – Malostranská beseda, malá oáza svobody v „mrtvém moři“ normalizace, ale tehdy navíc už i s nádechem naděje do „normální“ budoucnosti. A potom osobnost vedoucí Klubu dr. Hany Žárské, se kterou mě posléze pojilo přátelství, které bohužel skončilo jejím předčasným odchodem před dvěma lety. Klub mladých diváků byl tehdy součástí tzv. systému Mládež a kultura (MaK), kdy jsme měli navíc dohlížet na činnost kulturních referentů-metodiků v jednotlivých obvodních kulturních domech v Praze.

V Klubu nás dohromady i s MaK „sedělo“ devět. Veškerá činnost se prováděla mechanicky, školy se zapisovaly na kartičky, faktury se vystavovaly na psacím stroji, psaly se dopisy školám, které nosila doručovatelka na poštu, na blány se psaly výroční zprávy pro Magistrát hlavního města Prahy, který byl zřizovatelem Kulturního domu hlavního města Prahy, pod jehož hlavičku jsme patřili. Později jsme se přestěhovali do Obecního domu a byli jsme součástí Pražského kulturního střediska. Po sametové revoluci se řešilo, kam s Klubem, to už jsem tam nepracovala, ale vím, že dr. Žárskou stálo značné úsilí pokračovat, najít nové prostory. Nepolevila, podařilo se, a tak i to byl důvod, že Klub pokračoval dál a letos slaví už padesát let svého trvání.

Lenka Rancová

L. Lipský a J. Hrušínský v inscenaci Charleyova teta, Divadlo ABC

► KMD očima...

KMD očima pedagogů

PhDr. Ivo Honický, Dvořákovo gymnázium a SOŠE Kralupy nad Vltavou

Česká společnost je převážně společností ateistickou. Možná i kvůli tomu ale z našeho slovníku mizí dříve hojně užívaná slova. Například hezká adjektiva bohumilý nebo bohulibý. Právě těmito přívlastky by se ale dala ohodnotit činnost Klubu mladých diváků.

„Klub“ jsem poprvé poznal jako student jednoho mimopražského gymnázia, z města bez stálé divadelní scény. Návštěvy pražských divadel byly tehdy, na přelomu 70.–80. let, brány nejen jako cesty za kulturou. Slavnostní oblečení a celková rozechvělost patřily k večernímu, ba nočnímu krátkému pobytu „venkovana“ v hlavním městě.

Se svými studenty navštěvuji nyní KMD už více než dvě desetiletí coby příslušník druhé strany pomyslné školní barikády. No a co, řekne si asi řada lidí. Nažene tam studenty a ještě si jako organizátor zadarmo užije. Přiznávám, při dnešní ubohé úrovni kantorských platů (v porovnání s ostatními vysokoškoláky) je šest divadelních představení k zhlédnutí zdarma příjemným bonusem. Avšak „nahnat“ tam studenty? To nelze!

Na naší škole se hlásí do KMD každý rok asi 50–60 studentů, a to i přesto, že jezdí vlakem a často se z představení dostanou domů až k půlnoci. Pravda, někteří odvážlivci-zájemci z prvního ročníku v druhém odpadnou. Ale o to více zde zůstanou opravdoví fandové-zájemci, z nichž se postupně tvoří ti praví „fajnšmekři“. Jistě každý z kolegů potvrdí, jak je krásné pozorovat své studenty, mladé slečny a mladé pány, v kultivujícím divadelním prostředí. Jaké zadostiučinění v naší práci je slyšet studenty víc a víc

fundovaně rozebírat divadelní hry. Nezůstat jen u zaznamenání líbivých vnějších projevů díla, ale všít si i scény, hudby, režijního záměru, srovnání s literárním vzorem, oceňovat tu pravou poctivou hereckou práci, tak vzdálenou pozlátku televizních seriálových celebrit. Příležitostí k rozpravám je řada. Vždyť v každém roce narazíme na inscenace vynikající, průměrné i podprůměrné. Prostě divadlo i nadále odráží život v jeho rozmanitosti, dramatickosti i komičnosti, a tak to má být.

V dnešní době jsou humanitní a estetické předměty v našem školství programově vysmívány, podceňovány a potlačovány. Jak ale praví filozof Václav Bělohradský: Skutečným vzděláním je to, co NEMÁ momentální využití pro zaměstnavatele, ale to, co nás přesahuje a nedokážeme to vyjádřit „global basic English“. Proto patří lidem, kteří podobné hodnoty zprostředkují, velké, velké poděkování. Teď nemám na mysli nás učitele, ale tu nadšenou partu v centrále KMD, kde se dohadují s divadly, vybírají vhodné hry, vše evidují, zapisují, účtují, mailují a mají zřejmě i řadu dalších povinností a starostí, o kterých my, „uživatelé“ jejich práce, nemáme ani ponětí...

Klub mladých diváků tedy už 50 let existuje a doufejme, že bude existovat i let jednou tolik. Existují i jeho organizátoři profesionální i organizátoři dobrovolní na školách. Existují díky němu i tisíce studentů, kteří berou divadlo jako neodmyslitelnou, obhacující součást svých životů.

Bohudík!

Hrabalovskou prohlídku divadla vedl Martin Matejka

**PhDr. Jana Kašparová,
VOŠ a střední škola slaboproudé elektrotechniky, Praha 9**

Je pravda, že dostat v dnešní době mladé lidi do divadla není jednoduché. Díky KMD se mi to ale docela daří. V klubu se nám vždy líbilo a na divadelní zážitky rádi vzpomínají i absolventi. Většina si dokonce na pravidelné návštěvy divadel zvykla a pokračuje v nich i po ukončení studia. O KMD se starám na škole od roku 1986, výhodou členství je výhodná cena, pestrá a bohatá nabídka představení – s povděkem kvitujeme, že se stále rozrůstá. Doufáme, že klub vykročí úspěšně do další padesátky. Bylo by škoda přijít o něco tak skvělého a tradičního.

**Mgr. Eliška Čáslavská,
Gymnázium Ch. Dopplera, Praha 5**

O agendu spojenou s Klubem mladých diváků se starám u nás na Gymnáziu Christiana Dopplera cca 18 let. Vzpomínám si velmi dobře, jak jsem chodila s těmi nejmladšími žáky na odpolední představení jako jejich doprovod a vnímala jsem, že návštěvu divadla prožívají vždy s velkým vzrušením. Přispívalo k tomu nejen konkrétní divadelní představení, ať to byl muzikál, balet či činohra, ale i krásné prostředí divadelního sálu anebo třeba i sváteční oblečení. Bylo pěkné, že když se někdo stal členem KMD v tercii, zůstal divadlu věrný až do maturity. A jak se změnil KMD? Vždy to byla velice prospěšná a vítaná instituce (mohu-li to tak nazývat), která stovkám žáků a studentů nabídla kvalitní náplň volného času. Změnila se komunikace mezi školou a Klubem, rozšířila se nabídka divadel, to nejdůležitější zůstává ale stále stejné: KMD umožňuje zájemcům o divadlo za přístupné ceny kulturní vyžití, pomáhá škole kultivovat, vzdělávat a vychovávat stále nové žáky a studenty.

**PaeDr. Zdena Kačírková a Mgr. Marcela Domalípová,
SZŠ a VOŠZ Mladá Boleslav**

Jako učitelky českého jazyka a literatury spolupracujeme s KMD již více než 10 let. Jsme přesvědčeny, že díky naší iniciativě jsme získaly mnoho dalších milovníků divadla. Setkávaly jsme se a stále setkáváme s tím, že většina členů KMD se do pražských divadel poprvé podívala až s námi (s KMD). V tom je určité poslání KMD nezastupitelné, nenahraditelné! Mnozí z našich žáků a studentů se teprve zásluhou KMD podívali do Národního divadla! Učit se ve škole o vzniku Národního divadla, o generaci ND a zažít jeho atmosféru na vlastní kůži jsou zcela rozdílné a nepopsatelné skutečnosti.

Společně získáváme diváky – milovníky divadla, které by možná divadlo a jeho kouzlo navždy minulo. Za mnoho let naší spolupráce s KMD si už školní rok bez pravidelných návštěv představení v různých pražských divadlech neumíme představit. Těšíme se na ně a po ukončení sezony se již těšíme na další. Našemu – vašemu KMD přejeme k jeho půlstoletí výdrž, nadšené spolupracovníky a spoustu kvalitních představení, která dovedou chytit za srdce a inspirovat!

**PhDr. Václav Pavlíček,
Obchodní akademie Heroldovy sady, Praha 10**

Asi málokdo z nás členů a spolupracovníků KMD dokáže plně ocenit vedení KMD, nevidíme pod pokličku jednání s jednotlivými divadly, ani jak to vypadá se štedrou rukou magistrátu jako zřizovatele. Proto všem dámám, které jsou či byly ve vedení KMD, patří obrovský dík, konkrétně PhDr. Haně Žárské, Monice Blahové, Lee Procházkové...

Při prohlídce divadla se učitelé dostanou i na jeviště

Členem KMD jsem se stal již na základní škole. Jaká představení a v kterých divadlech jsem viděl, si pamatuji velmi mlhavě, možnost opustit školu a být se spolužáky, respektive se spolužačkami byla největším zážitkem.

Po absolvování FFUK jsem začal učit na ZŠ a vrátil jsem se do KMD jako dozor. Návštěvy KMD se základní školou v devadesátých letech jsou rozporuplné. Celá řada krásných vzpomínek na mé žáky, kteří zcela nevědomky následovali svůj dozor v jeho jinošských letech a divadlo si užívali k navazování nových přátelství. Pak mám ale jednu hrůznou historku, kdy se sešlo několik nešťastných souher. Byli jsme na odpoledním představení v Divadle ABC na Cyranovi, sál plný žáků základních škol a katastrofa zákonitě musela přijít. Do závěrečného obrazu, kdy umírající Cyrano vyznává Roxaně svou lásku, se z publika pubertálním zvучným hlasem ozvalo: „Tak už chcípni!“ Můj stud vůči účinkujícím, chuť vraždit onoho rádoby vtipálka a vztek na neznámou kolegyni, jež raději hrála mrtvého brouka, se ani po těch letech nedá vyjádřit.

KMD dává členům možnost povídat si o společném prožitku, vysvětlit si třeba nepochopené obrazy, a k tomu slouží divadelní přestávky, společné jízdy MHD z divadla či jiné formální a neformální rozhovory. A dialog to může být přínosný pro obě strany. Odpovědnost vyučujícího vůči jeho žákům je někdy až mrazivá. Stačí nevhodně doporučená či zvolená představení a v následujícím roce klesne počet členů KMD třeba o polovinu.

Přeji Klubu mladého diváka do dalších let mnoho spokojených diváků, řadu zdařilých představení a děkuji KMD a kolegyním a kolegům ze ZŠ, že vedou žáky ke kultuře a že se s nimi rád mohu podělit o sladké plody naší práce.

KMD očima studentů

Justýna Krahulcová, studentka Gymnázia Českolipská, Praha 9

Když se řekne Klub mladých diváků... Co se mi vybaví? Řada nevšedních zážitků, možnost si vyrazit do společnosti, příjemně strávený čas a především neopakovatelné kulturní zážitky, které zůstanou navždy v mé mysli. Stačí mi jediný pohled na jednu ze starých vstupenek a už vím – kde jsem byla, s kým jsem byla a co jsem si z představení odnesla. Tolik různých divadel! KMD mi dal víc, než si vůbec dokážu uvědomit. Navštěvovala ho už moje máma a stejně tak i já doufám, že v budoucnu budou mít moje děti stejnou možnost.

Lenka Románková, bývalá žákyně ZŠ U Santošky, Praha 5

Do divadla jsme chodili nejčastěji o víkendu na odpolední představení. Nejčastěji jsme navštěvovali Národní divadlo, Tylovo divadlo a třeba i Realistické (dnešní Švandovo divadlo). Vzpomínám si, že v té době byly v nabídce Klubu mladých diváků především klasické tituly jako třeba Maryša. Díky škole jsem se tak dostala do divadla a zároveň získala základní přehled o českých literárních dílech.

Aneta Martínková, bývalá studentka Gymnázia Jiřího Ortena, Kutná Hora

Na Klub mladých diváků vzpomínám jen pozitivně. Jezdila jsem s ním pět let do pražských divadel. Díky němu jsem se dostala na skvělá představení a pro studenta, nutno dodat, za dostupnou cenu. Za ty roky jsem se navíc dozvěděla o divadle mnoho zajímavého, takže jsem si rozšířila kulturní přehled. Zároveň byla každoměsíční návštěva divadla skvělým únikem od středoškolských povinností.

Členky Klubu mladých diváků

Viet Tran Thai, bývalý student Gymnázia Gutha-Jarkovského, Praha 1, dnes student právnické fakulty Karlovy Univerzity

Prvním důvodem, proč jsem se do KMD přihlásil, bylo zjednodušení přístupu do divadelního světa, dalším důvodem byla maturita a přijímací zkoušky na vysokou školu, které vyžadovaly znalost mnohých literárních děl. Vidět je naživo pro mne představovalo nenásilné studium. V neposlední řadě jsem do Klubu mladých diváků chodil samozřejmě za zábavou. Musím říct, že čtyři roky chození do divadla se spolužáky mne bavily a naučily mě chodit do divadla pravidelně.

Zuzana Vašáková, bývalá studentka Čakovického gymnázia

Chození do divadla s KMD mi dalo poznání různých divadelních žánrů a pražských divadel. Vzpomínám na Plný kapsy šutrů v Rokoku, Divadlo na Vinohradech, Laternu magiku. Myslím si, že jsem si vytvořila v té době značný přehled, co se kde děje v pražských divadlech. Díky KMD jsem se dostala poprvé i do Divadla v Dlouhé, nejdříve na Obrazy z dějin Francouzské revoluce a pak Běsy, které odstartovaly mou celoživotní lásku k tomuto divadlu.

KMD očima divadel

Daniela Šálková – ředitelka Divadla v Dlouhé

Klub mladých diváků přešel pod hlavičku našeho divadla v roce 2003 z Divadla pod Palmovkou. Důvodem přesunu byla plánovaná transformace Divadla pod Palmovkou, Divadlo v Dlouhé bylo vybráno kvůli našemu zaměření na tvorbu pro děti a mládež.

Naše sbližování nebylo v začátcích jednoduché, jak to tak bývá u společných domácností s jedním rozpočtem. Rozdělení dotací jsme ale brzy vyladili a tím výčet nevýhod, spojených s příchodem KMD, končí – v našem soužití jednoznačně převažují pozitiva. Za jedno z nejvýznamnějších považuji zpětnou vazbu, kterou klub dává naší práci. Sledujeme zájem o jednotlivé inscenace i ohlas na ně, vývoj preferencí vyučujících i studentů, spokojenost s doplňkovými službami. Velmi vítáme nové aktivity, které klub připravuje pro své členy, ať už se jedná o semináře, workshopy, besedy s tvůrci, prohlídky zákulisí. Právě v tomto ohledu je symbióza divadla a klubu velmi žádoucí – akce může KMD pořádat „doma“, bez dalších nákladů.

Klub mladých diváků je v mnoha ohledech nezastupitelný. Vybere vhodné inscenace pro jednotlivé věkové kategorie, zajistí veškerý servis kolem vstupenek, dohodne nízké ceny. Co však považuji za nejdůležitější je, že umožní dětem zážitek z večerní návštěvy divadla, kdy se setkají s běžným dospělým publikem a jeho reakcemi. Vztah k divadlu a ke kultuře vůbec vzniká právě při takových příležitostech.

Petr Svojtka – umělecký šéf Městských divadel pražských

Mám-li býti osobní, s Klubem mladých diváků jsem se setkal třikrát.

První setkání bylo veskrze juvenilní. Ač dítě z divadelní rodiny, do divadla jsem chodil s KMD. Díky němu jsem v druhé polovině 80. let viděl spoustu inscenací, mimo jiné Hráče v Činoherním klubu, kteří mě dosti zasáhli – a po letech jsem je pak sám režíroval v Divadle Rokoko – a také jsem s KMD poprvé navštívil Divadlo ABC, to bylo na Shawově Svaté Janě.

Další setkání s KMD už bylo takřka profesionální, odehrálo se v polovině 90. let, kdy jsme se spolužáky z DAMU založili divadlo CD 94 a na naše představení do Divadla v Celetné zavítala paní Žárská. A strašně se jí to líbilo a začala si u nás pro Klub objednávat vstupenky. A my s radostí zjistili, že naše inscenace baví tehdejší „tý-nejdžry“, že jsou po nich lační. Tehdy jsem pochopil, že paní Žárská má velký čuch na to, co s mladou diváckou generací může rezonovat, co ji bude oslovovat, co těmhle náctiletým může přijít zábavné.

A poslední, nejdelší a stále trvající setkání s KMD zažívám v současnosti, za svého působení v Městských divadlech pražských. Během veřejných generálek nových inscenací jsem vždycky lačně čekal, s čím za mnou paní Žárská na konci přijde, jestli bude mít ty své rozzářené oči, chytne mě za ruku a řekne, že to je to ono, to právě pro ty její adolescenty – a tedy tím snad naznačí, že moje režie je ještě v nějaké komunikaci s mladou generací – anebo jestli se mlčky vypaří ze sálu a mně dojde, že už jsem jako tvůrce beznadějně fosilní... Jak jsem řekl, to poslední setkání s KMD k mé radosti stále trvá, byť bohužel paní Žárská už na naše veřejné generálky nechodí, navštěvuje ty nebeské... Moc ji tam nahoru zdravím a děkuji!

Členové KMD v Divadle Rokoko

Ondřej Zajíc – ředitel Městských divadel pražských

Když se před kolegy zmíníte o Klubu mladých diváků, odehraje se zvláštní věc. Skoro u všech můžete sledovat, jak se jejich hlavou prožene nějaká vzpomínka z dětství. Nejsem výjimkou. Bohužel, v mém případě se není čím chlubit.

Byl jsem dítěto předpubertální, totalitní, ale svým okolím a rodinou vnímané jako tiché, někdy až zádumčivé. Přesto nechápu, co to do mě a mých kamarádů tenkrát vjelo, že jsme se na akci Klubu mladých diváků chovali jako z divokých vajec. Šlo o koncert Petry Černocké, který se tak trochu proměnil v noční můru.

Dnes se po představeních v Městských divadlech pražských s velmi početnou účastí dětí – z nichž některá jsou dokonce i celá zadána pro KMD – vždy s trochou bázně ptám herců: „Tak co, jaký byly?“ A podvědomě očekávám, že se tam objeví pár takových výlupků, jako jsem byl tehdy já. Dostávám však většinou nečekaně hezké odpovědi. „Smáli se.“ „Reagovali.“ „Šli s tím.“ „Tleskali.“ Pak si kladu otázku, co se to s tím světem děje? Ale nejdůležitější pro mě je, že se dnes můžu omluvit Petře Černocké. Z té druhé strany.

Zuzana Vaňková – obchodní oddělení Městských divadel pražských

Chytrá, realizovaná myšlenka! Za příjemnou cenu se kluci a holky dostanou tam, kam by je rodiče možná ani nevzali. Doba rozkoukávání, tříbení vkusu a směru. Vzpomínka z doby členství v KMD – Divadlo E. F. Buriana, Tylovo divadlo, Smetanova divadlo – scény, které žijí dál v proměněné podobě a hlavně pod jiným názvem. Jsem už pamětník! Současnost – velmi dobré publikum, které citlivě reaguje na zdary i nezdary tvůrců inscenací.

Ema Krahulíková – producentka Musical Production: Hybernia

Naše spolupráce s KMD začala s paní Hanou Žárskou, se kterou mě později pojilo více než pouze pracovní pouto. Hanka vždy Klubem mladých diváků žila a byl pro ni posláním. Snažila se získat pro mladé lidi co nejširší divadelní nabídku včetně muzikálové produkce. Naše muzikály měly i mají u dětí velký úspěch. Mladí diváci dokáží představení, které se líbí, náležitě ocenit a vytvořit v divadle neopakovatelnou atmosféru. Velmi vítáme mladé publikum a věříme, že se k nám tito lidé později rádi vrací.

Michaela Korcová – obchodní oddělení Divadla Na Fidlovačce

Spolupráci s Klubem mladých diváků vnímám jako velký přínos. Divadlo Na Fidlovačce ve svém repertoáru počítá s žáky základních škol i se studenty středních škol. Proto vítáme, že Klub mladých diváků nabízí i naše inscenace právě této cílové skupině a snaží se tak, aby si mladí lidé osvojili živou kulturu. Kromě kulturního rozhledu si tak mohou při vzájemném setkávání posilovat také svou sociální inteligenci. S Leou Matvijovou, vedoucí Klubu mladých diváků, spolupracuji po celou dobu svého působení v Divadle Na Fidlovačce a velmi si cením práce, kterou mladým lidem věnuje.

Hana Mathauserová – ředitelka Divadla D21

S KMD spolupracujeme již druhou sezónou a vytváříme pro ně speciální odpolední představení spojená s workshopem, kde se studenti podívají např. do zákulisí divadla a seznámí se s jeho fungováním. Stejně tak pořádáme i diskuze, které jsou přínosem nejen pro diváky, ale i pro herce a tvůrce samotné, které mladí diváci plní otázek často téměř nepustí do šaten. Mnoho našich představení cílí na mladého diváka, proto nám spolupráce s KMD mimo jiné umožňuje i rozšiřování divácké základny.

Divadelní minimum

Divadelní minimum

Nejprve si ujasněme některé základní pojmy, které se často pletou.

Inscenace je nastudování jevištního díla, **představení** je jeho konkrétní uvedení v daném čase a prostoru. **Dramatik** je spisovatel, autor dramatického textu, **dramaturg** je nejbližší spolupracovník režiséra, který spolu s ním vybírá a upravuje text a podílí se i na jeho inscenování (obecně bývá také osobou zodpovědnou za celkové ladění a směřování repertoáru či programovou skladbu festivalů, přehlídek apod.) **Scénárista** je autor scénáře, tedy textu nebo také scénosledu výstupů, **scénograf** je autor scénické výpravy čili dekorace jeviště. **Kostýmní výtvarník** je autor výtvarných návrhů kostýmů, **kostymér** nebo též **garderobiér** je osoba, která se stará o hotové kostýmy, jejich údržbu a servis hercům.

Zrod divadelní inscenace

Vznik jevištního díla a způsob divadelního provozu se odvíjí od typu divadla. V zásadě se rozlišují **divadla repertoárová**, která mají víceméně stálý soubor a repertoár většího počtu střídajících se titulů, a **divadla stagionového typu**, která najímají umělce na konkrétní projekt, který pak obvykle uvádějí v **seriálovém provozu**, tj. hrají jeden titul, dokud je o něj zájem. Stagionou se také rozumí divadla, která nemají vlastní tvorbu, ale kupují hotové **zájezdové inscenace**. U nás, podobně jako v celé kontinentální Evropě, převládají divadla repertoárová, v anglo-americkém prostředí naopak převažují divadla hrající v seriálovém provozu. Existují samozřejmě i různé kombinace těchto typů, kdy se například scénicky náročné tituly hrají v blocích i v jinak repertoárovém divadle.

Podle typu divadla se liší i jeho provoz a způsob práce na inscenacích. V běžném repertoárovém divadle se hraje večer a dopoledne probíhají **zkoušky** dalšího titulu, který se po premiéře zařadí do stálého repertoáru. V seriálovém divadle po intenzivním období zkoušek následuje každodenní uvádění téhož titulu.

Vznik nové inscenace začíná výběrem titulu, který probíhá v úzké spolupráci **režiséra** a **dramaturga**, případně s účastí uměleckého šéfa a vedení divadla. Režisér oslovuje další členy tvůrčího týmu, tj. především **výtvarníka** (scény a kostýmů), **hudebníka** (autora či upravovatele scénické hudby), případně **choreografa**. Následuje **obsazení** rolí jednotlivými herci, rozvržení plánu zkoušek včetně termínu premiéry, předávací a výrobní porady, na nichž se upřesňuje a zadává výroba scény, kostýmů a rekvizit. Souběžně se zkoušením pak pracuje výroba a produkce (hledání sponzorů, dárců, materiálů...), propagace, zajišťování autorských práv, průběžné plánování hracího a zkušebního plánu, prodej naplánovaných představení apod. Dříve měla divadla většinou vlastní dílny a krejčovny, dnes se výroba dekorací často zadává (někdy u těch divadel, která si své dílny ponechala).

Zkušební období může být různě dlouhé, činohra se obvykle zkouší 8 až 10 týdnů, opera třeba čtyři i více měsíců (zkoušky opery – stejně jako v případě baletní či taneční produkce – vypadají pochopitelně trochu jinak než u činohry, které se zde věnujeme především). První fáze zkoušek probíhá **na zkušebně**, kde se nejprve čte a následně rozebírá text. Pod vedením režiséra a dramaturga se herci seznamují se svými postavami, hledají způsob, jakým je budou hrát a jak budou vystavěny vztahy mezi nimi navzájem. Později se od stolu přechází tzv. do prostoru, a to buď stále na zkušebně, nebo později dle možností provozu přímo **na jevišti**, kde ovšem ještě nestojí dekorace, ale tzv. **názna**k, čili prostorové naznačení scény (dveře, okna, ná-

bytek apod.). Zhruba dva až tři týdny před premiérou bývá tzv. **technická zkouška**, při které se poprvé postaví vyrobená dekorace a zjistí se, zda vypadá a funguje tak, jak bylo záměrem scénografa, a co je případně třeba dodělat či předělat. Technická zkouška je obvykle následována zkouškou svícenou, při které se hledá a nastavuje světelný design inscenace. Zároveň průběžně probíhá výroba a zkoušení kostýmů, které jsou pak hromadně předvedeny na jevišti při tzv. **oblékané zkoušce**. Cca dva týdny před premiérou pak začíná **období hlavních a generálních zkoušek**, kdy už by na jevišti mělo být téměř vše jako při představení, tj. dekorace, kostýmy, paruky, líčení, světla, hudba a zvuky apod. V ideálním případě do sebe vše zapadne a na jevišti ožije inscenace jako celek, o němž dosud měl jasnou představu především režisér (a někdy ani ten ne).

Prvním představením s diváky bývá **veřejná generální zkouška**, následuje **premiéra** a další **reprízy**, koncem života inscenace je **derniéra**, tedy poslední uvedení. S premiérou se pojí některé divadelní zvyky a pověry, např. se říká, že když se nepovede poslední generálka, je šance na dobrou premiéru (a naopak). Před premiérou si herci navzájem dávají tzv. zlomvazky (drobné dárečky) a přejí si „Zlom vaz!“, za což se zásadně neděkuje, správná odpověď zní „Čert tě vem!“ Mnohé další pověry, jako např. že se na jevišti nesmí pískat, jíst, nosit čepice a vyslovovat jméno Shakespeara Macbetha (místo toho se říká „ta skotská hra“), už se dnes moc nedrží.

Jevištní technik pracuje i pod jevištěm, v tzv. propadle

Zvuky a světla se ovládají ze zvukové a osvětlovací kabiny

Divadelní profese

Biletář/uvaděč – kontroluje vstupenky a uvádí diváky na místa

Dramaturg – má na starosti skladbu repertoáru divadla a upravuje divadelní texty; je důležitým spolupracovníkem režiséra

Dramatik – autor divadelní hry

Garderobiér/kostymér – pečuje o kostýmy a pomáhá hercům s oblékáním, **šatnář** – obsluhuje diváky u šatny

Choreograf – připravuje ve spolupráci s režisérem inscenaci po pohybové stránce

Inspicient – pomocník režiséra, který řídí průběh každého představení; k jeho práci patří kontrola postavených dekorací, rekvizit, zvuku a světla a volání herců na jejich výstup

Korepetitor – hudebník, který studuje se zpěváky i herci jejich pěvecké party

Kulisák – jevištní technik, který staví (a bourá) dekorace a zajišťuje jejich přestavby během představení

Kustod – správce orchestřiště; stará se o hudební materiál a hudební nástroje

Light designer/mistr světla – autor světelné stránky inscenace; technik, který se o světla stará při každém představení, je **osvětlovač**

Maskér – specialista, který líčí a češe herce

Mistr zvuku – autor zvukové stránky inscenace; technik, který se o zvuk stará při každém představení, je **zvukař**

Nápověda/suflér – člověk, který sleduje text inscenace, popřípadě hercům zapomenutý text napovídá; důležitou roli má v období zkoušek, než se herci své texty naučí

Rekvizitář – výrobce a správce divadelních rekvizit, který se podílí na každém představení

Scénograf – jeden z nejdůležitějších spolupracovníků režiséra; autor vzhledu jeviště; technik, který se stará každé představení o přípravu a realizaci funkční scény, se nazývá **jevištní technik**

Garderobiérka se v divadle stará o kostýmy

Vlásenkář – výrobce a správce divadelních vousů, paruk a přičesků, někdy zároveň maskér

Divadelní názvosloví a slang

Abonent; abonmá – předplatitel; předplatné. Předplacené vstupné na několik představení

Akt/Dějství – jednotka členění dramatického textu (obdoba kapitoly v knize)

Aktér – herec

Aktovka, jednoaktová hra – kratší, většinou anekdotická hra o jednom aktu

Alternace – obsazení jedné role více herci, kteří se střídají

Angažmá – členství v uměleckém souboru

Ansámbl – umělecký soubor

Anštant/ka – představitel/ka velkých vážných rolí

Árie – operní zpěvní číslo

Bidýlko – slang. levná místa k stání až pod středou divadla

Činohra – mluvené divadlo

Čurda – slang. malá role

Děkovačka – klanění se herců na konci představení

Dialog – promluva dvou a více postav

Dikce – osobitý způsob výslovnosti či vyjadřování

Divadelní hra/Dramatický text – literární text napsaný pro účely divadelního předvádění; skládá se z dialogů jednotlivých postav (případně je monologem postavy jediné)

Divadelní prázdniny – repertoárové divadlo funguje během sezóny v šestidenním pracovním režimu a letní prázdniny jsou obdobím, kdy se vedle dovolené čerpá volno za odpracované soboty, neděle či svátky

Drama – vážný žánr, případně dramatický text obecně

Fraška – žánrová varianta situační komedie

Forbina – prostor před oponou, předscéna

Fundus – základní vybavení divadelního souboru (nábytek, kostýmy, paruky, loutky)

Garderoba – divadelní šatna; zásoba kostýmů

Hadr – slang. opona

Hauptka – hlavní role

Inscenace – jevištní realizace dramatického textu

Intermezzo – hudební či taneční vložka

Kabaret – zábavná jevištní montáž skečů, parodických a tanečních výstupů, písní, pantomim...

Kasaštyk – úspěšná inscenace

Komedie/Veselohra – veselá divadelní hra (někteří divadelníci používají slang. výraz „komedie“ jako označení jakékoliv inscenace)

Kostýmy – oblečení postav na jevišti

Libreto – textová složka opery

Licht /Kontralicht – slang. světlo, reflektor

Markýrovat – předstírat, při div. zkoušce jen naznačovat akce i přednes, nehrát naplno

Milas/Libas – představitel milovnických rolí

Monodrama – drama s jedinou postavou

Monolog – promluva jedné postavy

Muzikál – žánr hudebně zábavného divadla; kombinuje činohru, zpěv a tanec

Múzy – symboly inspirace, dcery nejvyššího řeckého boha Dia a bohyně paměti Mnemosyné

Naivka – představitelka mladistvých dívek

Garderobiérka musí umět i šít

Narážka (slang. šlágvort) – slovo nebo akce, na kterou má reagovat spoluhráč, zvuk či světlo

Obsazení – přidělení rolí jednotlivým hercům

Ochotník/Amatér – člověk, který se divadlu nevěnuje profesionálně, ale ve svém volném čase

Opera – hudební divadlo

Opereta – dobově podmíněný druh hudebního divadla, v němž jsou mluvené části střídány čísly zpěvními, orchestrálními a tanečními

Pimprlata – loutky

Prolog – vstupní proslov, předmluva, v níž ještě před expozicí jeden či více herců oslovuje diváky

Propadák – slang. inscenace, kterou diváci nepřijali

Propadlo, propadliště – sklápěcí či spouštěcí zařízení jeviště, do nějž mohou mizet či z něj vystupovat postavy

Protagonista – představitel hlavní role

Provaziště – prostor nad jevištěm, kam jsou pomocí tahů vytahovány kulisy

Průvan – slang. boční světlo

Představení – uskutečnění inscenace v konkrétním čase a místě s konkrétními diváky; druhy představení: *premiéra, repríza, derniéra*

Přehrávat – přehánět, hrát nepřiměřeně

Rampa – přední hrana vyvýšeného jeviště respektive předscény, hranice mezi jevištěm a hledištěm

Recenze – kritický posudek díla

Repertoár – souhrn inscenací či skladeb, které má určitý soubor, jedinec či kulturní zařízení na programu

Repríza – druhé a další uvedení uměleckého díla

Inspice řídí chod celého představení

Rekvizitáři mají na starosti veškeré rekvizity, včetně jejich výroby

Replika – odpověď, promluva účastníka dialogu

Scéna – jeviště; část divadelního prostoru, kde herci předvádějí děj. Zároveň i jednotka členění dram. textu, zahrnující několik výstupů.

Scénografie – výtvarná složka inscenace

Sezóna – část roku vhodná pro určitou činnost, divadelní sezóna trvá zpravidla od září do konce června

Site specific divadlo – divadlo, které se odehrává v netradičním prostoru (např. v továrně, nádraží, v přírodě)

Skeč – krátký divadelní výstup, scénka

Šála – slang. látkový boční výkryt jeviště

Šnajdrovat – slang. zrušit představení kvůli malému počtu diváků

Šňůra – slang. série navazujících zájezdových představení

Štace – slang. místo, kde se hraje zájezdové představení

Štych – bodový reflektor

Tah – zařízení, na němž jsou zavěšeny dekorace či jiné objekty

Teatrální – zvláště stylizovaný, umělý

Točna – zařízení jev. techniky, které umožňuje otáčení jeviště během představení

Tragédie/Truchlohra – dramatický žánr vážného obsahu

Tragikomedie – smíšený dramatický žánr, v němž se prolíná tragično s komičem

Varieté – koláž čísel různého druhu: div. scény, hudební produkce, taneční výstupy

Výprava – veškeré scénografické vybavení inscenace: dekorace, nábytek, kostýmy, rekvizity, loutky, masky, jevištní objekty

Výstup – dialog či monolog, při němž se nemění počet zúčastněných postav

Zákulisí – prostor za jevištěm, počínaje částmi jeviště, které divák nevidí, po skladiště kulis, šatny a další prostory

Jevištní technici („kulisáci“) stavějí i bourají dekorace a přestavují je během představení

Divadelní etiketa

Dovolte citát PhDr. Václava Pavlíčka z OA Heroldovy Sady: „Člověk mimo školství může vnímat roli učitele v KMD pouze jako doprovod do divadla a zpět a případně poklimbávající/bavící se dozor na představení. Jest to omyl, je třeba členům vysvětlit, že džíny jsou původně oblečením zlatokopů, a tudíž se do divadla nehodí stejně jako tenisky. Že v kině se snad smí jíst i pít v průběhu promítání, ale v živém představení je to vyloučené stejně jako zapnutý telefon. Nováčkům v KMD v hodině češtiny před prvním představením názorně ukazují, jak se nemá vcházet do hlediště. Zde se snažím napodobit roli společenského neotesance, kterou ztvárnil Tomáš Turek v pořadu Ladislava Špačka Etiketa, a vždy to slaví úspěch.“

Návštěva divadla patří mezi slavnostní zážitky a kulturní prožitky člověka.

- Oblečení je vždy společenské. Záleží také na budově divadla. Do kamenných divadel volíme oblečení slavnostní. Do malých divadel si můžeme dovolit oblečení méně formální.
- Dbáme na to, abychom přišli na představení včas a svým pozdním příchodem nerušili ostatní.
- Chlapec pomůže u šatny dívce z kabátu, pak odloží svůj, zaplatí a odvede partnerku do sálu.
- Při příchodu do divadla je samozřejmostí vypnout si mobilní telefon.
- Do řady vstupuje jako první chlapec, aby dívku uvedl, našel jí místo. Prochází čelem k divákům a každému, kolem koho musí projít, poděkuje. Dívka by měla sedět po pravici chlapce. Pokud by to současně znamenalo, že by seděla na kraji řady, posadí si ji chlapec vlevo, aby na kraji seděl on. Jdou-li do divadla dva páry,

sedí chlapci na krajích, dívky uprostřed. Jdou-li dva páry, vstupuje nejdříve první chlapec, pak dívky a nakonec druhý chlapec. Takto sedí vedle sebe i v řadě.

- Svě známé, kteří sedí ve stejné řadě, zdravíme pouze kývnutím hlavy či úsměvem.
- Přestávka poskytuje možnost setkat se se známými, občerstvit se v bufetu a přechyst si program.
- V divadle můžeme jíst a pít pouze o přestávkách, nikoliv během představení.
- Upadne-li nám v průběhu představení nějaký předmět, zvedneme jej až o přestávce, abychom nerušili.
- Divadelní kukátko slouží ke sledování jeviště, nikoliv k prohlížení diváků v hledišti, je to nezdvořilé.
- Poznámkami během představení nerušíme, dojmy si necháme až na přestávku.
- Projevů přílišného pohnutí se zdržujeme, pouze potleskem oceňujeme výkon herců.
- Po představení sedíme na místě, dokud se herci děkují obecenstvu za potlesk.
- Jestliže jsme nachlazení, raději návštěvu divadla odložíme, abychom ostatní neobtěžovali svým kýčáním a kašláním a nerušili tak ostatní diváky.
- V divadle zanecháme po svém odchodu vždy čisté místo, vstupenky a obaly od bonbonů nepatří pod sedadlo.

Sedláček, Ivo: Jak se chovat ve společnosti, Praha 2001

* 20. března 1945

† 16. května 2013

PhDr. Hana Žárská,
dobrá duše KMD a jeho dlouholetá vedoucí

Především díky ní KMD nikdy nepřestal fungovat.

Naše máma, Hana Žárská měla většinu svého profesního života spojenou s Klubem mladých diváků. Když jsme byli malí kluci, býval KMD součástí Pražského kulturního střediska, kde máma pracovala jako referentka. Již od mala jsme byli „nuceni“ navštěvovat divadelní představení, což se nám, tehdy malým sportovcům, moc nezamlouvalo. Teprve později, s odstupem času jsme si uvědomili tu obrovskou výhodu, kterou jsme tenkrát oproti ostatním měli. Viděli jsme mnoho krásných a zajímavých představení, navíc jsme mohli nahlédnout také do divadelního zákulisí.

Máma věnovala KMD hodně svého osobního času. Divadlo se stalo její vášní. Pokaždé měla obrovskou radost z děkovných dopisů nebo e-mailů, které dostala ze škol, pro které vybírala vhodná představení. Každého poděkování si moc vážila a bylo pro ni obrovskou vzpruhou do další práce. Když zemřela, byli jsme překvapeni velkou vlnou soucitu právě ze strany různých organizací a škol, které zpětně hodnotily, co pro ně dělala a jakou své práci dávala po celou dobu duši.

Pamatujeme si, jak jsme jako už větší kluci mámě pomáhali s vyplňováním karet jednotlivých škol, aby měla přehled o tom, která představení již navštívili. Dříve to nebylo nic neobvyklého, poněvadž nebyla k dispozici výpočetní technika, která později tuto práci usnadnila. Také vzpomínáme, jak jsme jí pomáhali rozpočítávat vstupenky pro jednotlivé školy. Slovem divadlo měla trvale popsany celý díář, na dlouhou dobu dopředu. Fajn lidi, přátelé, herci, atmosféra, práce, zábava, sklenička vína, potlesk a zážitky plné emocí, to byl její divadelní svět, který milovala. Máma prací pro KMD opravdu žila od prvo počátku. Dokládá to skutečnost, že se i díky jejímu přičinění podařilo po listopadové revoluci obhájit potřebu takové instituce, jakou KMD je, a zajistit jeho další fungování.

Karel a Martin Žárský, synové

Za mecenášskou podporu děkujeme panu Petru Lázničkovi

**Partneři slavnostního večera
k 50. výročí založení KMD 7. 4. 2015**

SOU gastronomie U Krbu, Praha 10

PRA	HA
PRA	GUE
PRA	GA
PRA	G

Vydalo Divadlo v Dlouhé, scéna hl. města Prahy, v roce 2015

Ředitelka Daniela Šálková

Publikaci připravily Lea Procházková Matvijová, Zuzana Plecitá,
Monika Blahová, Tereza Dundová, Karola Štěpánová

Foto Martin Špelda, Michael Tomeš, Irena Vodáková, archiv Divadla v Dlouhé a MDP

Grafická úprava Zdeněk Čížinský